
PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO 11 Medi 2025

Presenoldeb: Cadeirydd: Carys Edwards
Is-gadeirydd: Rhys Parry

Cynghorwyr: Menna Baines, Dafydd Meurig, Elfed Wyn ap Elwyn, Elwyn Jones, Edgar Wyn Owen, Arwyn Herald Roberts, Angela Russell ac Ioan Thomas

Aelodau Lleyg: Eifion Jones, Dewi Lewis, Peter Barnes a Paul Millar-Mills

Swyddogion: Dewi Morgan (Pennaeth Cyllid), Ffion Madog Evans (Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau), Delyth Jones-Thomas (Rheolwr Buddsoddi), Caren Rees Jones (Cyfrifydd Grŵp - Cyfalaf a Rheolaeth), David Lloyd Williams (Cyfrifydd Grŵp), Dewi Wyn Jones (Rheolwr Gwasanaeth Cefnogi Busnes y Cyngor) a Lowri Haf Evans (Swyddog Gwasanaethau Democratiaeth)

Eraill a wahoddwyd: Cyng. Huw Wyn Jones (Aelod Cabinet Cyllid)

Eitem 10: Carwyn Rees, Lora Gwawr a Sioned Owen (Archwilio Cymru)

Eitem 11: Ian Jones (Pennaeth Gwasanaethau Corfforaethol), Catrin Love (Pennaeth Cynorthwyol (Gwasanaethau Corfforaethol) a Mari Powell (Rheolwr Gwasanaeth Cefnogol)

Eitem 12: Iwan Evans (Pennaeth Gwasanaethau Cyfreithiol)

1. YMDDIHEURIADAU

Derbyniwyd ymddiheuriadau gan y Cynghorwyr Huw Rowlands, Meryl Roberts, a Richard Glyn Roberts

Yn dilyn marwolaeth y Cyng Rob Triggs cymerodd y Cadeirydd y cyfle i gydymdeimlo gyda'i deulu. Nodwyd bod Rob yn aelod presennol o'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio, a'i gyfraniad i'r Pwyllgor a'r Cyngor wedi bod yn un gwerthfawr.

Cymerodd y Cadeirydd hefyd y cyfle i gydymdeimlo a theulu y ddiweddar Sharon Warnes (cyn Aelod o'r Pwyllgor a chyn Swyddog o'r Cyngor) oedd yn ffrind, yn berson parchus a chydwybodol – ei chefnidir i waith Awdurdod Lleol yn amhrisiadwy; bydd bwlch ar ei hôl.

Cydymdeimlwyd a'r Cyng. Angela Russell a'i theulu o golli ei gŵr yn ddiweddar a croesawyd hi yn ôl i'r Pwyllgor.

Adroddwyd, yn dilyn proses gyfweld a chymeradwyaeth gan y Cyngor Llawn ar y 3ydd o Orffennaf 2025, croesawyd tri Aelod Lleyg newydd i'r Pwyllgor - Mr Dewi Lewis, Dr Peter Barnes a Mr Paul Millar-Mills.

2. DATGAN BUDDIANT PERSONOL

Dim i'w nodi

3. MATERION BRYD

Dim i'w nodi

4. COFNODION

Derbyniodd y Cadeirydd gofnodion y cyfarfodydd blaenorol o'r pwyllgor hwn a gynhaliwyd 22 Mai 2025 fel rhai cywir.

5. GWEITHREDU PENDERFYNIADAU'R PWYLLGOR

Cyflwynwyd adroddiad oedd yn rhoi amlinelliad o sut mae adrannau'r Cyngor wedi ymateb i benderfyniadau'r Pwyllgor Llywodraethu ac Archwilio fel bod modd i'r Aelodau gael sicrwydd bod eu penderfyniadau yn cael sylw. Nodwyd bod yr adroddiad yn rhoi cyfle i'r Aelodau ystyried y penderfyniad a wnaed gyda bwriad o ddileu'r eitem / penderfyniad pan fydd y weithred wedi cwblhau.

Diolchwyd am yr adroddiad

PENDERFYNWYD

- Derbyn cynnwys yr adroddiad

6. DATGANIAD LLYWODRAETHU BLYNYDDOL CYNGOR GWYNEDD AR GYFER 2024 / 2025

Cyflwynwyd y Datganiad gan y Pennaeth Cyllid. Eglurodd bod y Datganiad, er nad yn rhan o'r cyfrifon, yn ddogfen statudol ac angen ei chyhoeddi gyda'r cyfrifon. Yn unol â Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio (Cymru) a Chod ymarfer CIPFA mae'n rhaid i bob Awdurdod Lleol sicrhau bod datganiad o reolaeth fewnol yn ei le a bod y system reoli yn cael ei adolygu o leiaf unwaith mewn blwyddyn. Adroddwyd mai'r Prif Weithredwr ac Arweinydd y Cyngor sydd yn arwyddo'r datganiad er bod angen cymeradwyaeth gan y Pwyllgor Archwilio a Llywodraethu.

Rhodddwyd ychydig o gefndir i'r datganiad sydd yn seiliedig ar Fframwaith CIPFA / SOLACE a gyhoeddwyd yn 2016, sydd yn adnabod 7 egwyddor craidd ar gyfer llywodraethu da sydd wedyn yn cael eu rhannu ymhellach i is-egwyddorion. Amlygwyd bod y Grŵp Asesu Trefniadau Llywodraethu, o dan arweiniad y Prif Weithredwr, yn ystyried yr egwyddorion a'r is-egwyddorion ac yn llunio Cofrestr Risg Llywodraethu sydd yn rhan o Gofrestr Risg Corfforaethol y Cyngor. Adnabuwyd risgiau mewn 24 o feysydd llywodraethu gwahanol, gan nodi'r rheolaethau sydd gan y Cyngor yn eu lle er mwyn lliniaru'r risgiau hynny.

Adroddwyd bod 4 math o risg a bod pob risg gyda pherchnogaeth adrannol; y Grŵp wedi dod i gasgliad bod 0 maes gyda risgiau uchel iawn, 6 maes risgiau uchel, 9 maes risgiau canolig a 9 maes risgiau isel. Derbyniwyd er bod 6 maes risg uchel, bod y Grŵp yn ymwybodol o'r gwaith sydd angen cael ei wneud i leihau'r risgiau hyn.

O ran addasiadau, mynegwyd bod sgôr risg cyfredol Cyllid wedi lleihau o 20 i 15. Ategwyd y byddai diweddariad ar gamau gweithredu blynyddoedd blaenorol yn cael eu hadrodd yn yr Adroddiad Perfformiad Blynyddol a Hunanasesiad Cyngor Gwynedd 2024/25 yng nghyfarfod mis Hydref 2025.

Diolchwyd am yr adroddiad.

Sylwadau gan Aelodau ac ymatebion gan Swyddogion:

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â diffyg manylder y risgiau, nodwyd y bydd adroddiad gwariant manylach yn cael ei gyflwyno i'r Pwyllgor ym mis Hydref, ac mai ymgais i grynhoi materion oedd yma i gydymffurfio gyda gofynion Rheoliadau Cyfrifon ac Archwilio Cymru.

Mewn ymateb i sylw ynglŷn â nifer isel o staff (Arolwg Llais Staff) a thrigolion (Arolwg Preswylwyr Cenedlaethol) oedd wedi ymateb i'r ddau arolwg yma a beth oedd yn cael ei wneud i annog mwy o ymatebion i'r dyfodol, nodwyd er bod nifer ymatebion i'r Arolwg Preswylwyr Cenedlaethol yn ymddangos yn isel iawn, ei fod yn cymharu yn dda gyda niferodd ymatebion y gorffennol. Ategwyd, gyda'r Arolwg hefyd yn un cenedlaethol, bod modd cymharu ymatebion fesul Awdurdod Lleol, ac o'r naw Awdurdod Lleol a gymerodd rhan yn yr arolwg (y cyntaf o'i fath yng Nghymru), yn ystod 2024/25 roedd cyfradd Gwynedd ymysg yr uchaf. Er hynny, derbyniwyd bod lle i wella a bod gwaith wedi ei wneud i gynnwys camau newydd yn y broses ymgysylltu i annog mwy o ymatebion. Un enghraifft o welliant oedd gofyn am gyd-destun neu naratif wrth ymateb yn hytrach na rhoi tic yn erbyn da iawn, da neu wael. Nodwyd hefyd bod canlyniadau'r Arolwg Preswylwyr Cenedlaethol wedi gosod gwaelodlin ac felly bod modd mesur cynnydd i'r gwelliannau i'r dyfodol.

Wrth gyfeirio at y term 'diwylliant', nodwyd bod angen gwell dehongliad o'r gair gan fod iddo ystod eang o ystyriaethau posib. Nodwyd mai yn y cyd-destun yma mai diwylliant Ffordd Gwynedd oedd dan sylw a rôl y Pwyllgor oedd ystyried sicrwydd bod y wybodaeth yr oeddynt yn ei dderbyn am y diwylliant gwaith yn cael ei wreiddio fel ffordd o weithio'r Cyngor.

Mewn ymateb i sylw bod sgôr risg cyfredol Cyllid wedi lleihau o 20 i 15 a bod hynny yn gynamserol gan nad oedd tystiolaeth wedi ei gyflwyno bod y gorwariant wedi dod i ben, nododd y Pennaeth Cyllid, yn ei swyddogaeth fel Swyddog Adran 151 bod sgôr 15 yn sgôr risg teg. Cytunodd efallai bod codi'r sgôr i 20 yn ystod 2024/25 wedi bod yn ymateb rhy fyrbwyll a bod sgôr o 20 yn golygu cyflwyno rhybudd terfynol Adran 114 na fyddai'r gyllideb yn ddigonol ar gyfer cynnal gwasanaethau. Mynegodd nad oedd Cyngor Gwynedd yn y sefyllfa yma a gydag adolygiad parhaus o'r sefyllfa, roedd yn hyderus yng nghostyngiad y sgôr. Yn nhermau gorwariant, atgoffwyd yr Aelodau bod y Pwyllgor yn derbyn adroddiadau ddwywaith y flwyddyn ar wariant yr adrannau yn dilyn adolygiadau gwasanaethau.

Mewn ymateb i gwestiwn atodol ynglŷn â chyflwyno Cynllun Ariannol Tymor Canolig, nodwyd y byddai'r cynllun hwnnw yn cael ei gyflwyno i gyfarfod Hydref 2025.

Wrth dynnu sylw at y ffaith mai Hunanasesiad oedd yma ac os oedd tuedd i beidio bod yn rhy galed ar berfformiadau personol, gofynnwyd sut gellid cael sicrwydd bod y sefyllfa yn un realistig. Mewn ymateb, nodwyd mai rôl y Pwyllgor oedd herio'r hunanasesiad ac nad oedd unrhyw fudd i'r Cyngor dan-sgorio risg. Awgrymwyd rhannu penawdau a chyflwyno gwybodaeth fanylach am y risgiau dros y flwyddyn fel bod gan yr Aelodau well dealltwriaeth o'r meysydd.

Canmolwyd llwyddiant y Cynllun Prentisiaethau

Wrth gyfeirio at yr adolygiad mewnol i wella trefniadau casglu Treth Cyngor, a'r bwriad i gyflwyno adroddiad i'r Pwyllgor ym mis Tachwedd, gwnaed cais i amlygu gwybodaeth am y premiwm tai yn yr adroddiad hwnnw.

Mewn ymateb i sylw bod angen ystyried risg i gostau hawliadau posib adolygiad Erthygl 4, nodwyd y byddai hyn yn cael sylw yn y datganiad cyfrifon (nodyn 39 - ymrwymadau dibynnol). Ategwyd, pe byddai'r risg yn fwy na 50% yna bydd arian yn cael ei roi o'r neilltu i gwrdd â'r costau

Yng nghyd-destun maes Rheoli Gwybodaeth (sgôr risg o 12 oherwydd 'methiant i fodloni gofynion statudol wrth ymdrin â gwybodaeth a data'), nodwyd bod gofynion 'statudol' yn cynnwys dwy elfen i'r gwaith ac er bod y Cyngor yn cydymffurfio gyda gofynion Deddf Gofynion Data, bod gan y Cyngor le i wella wrth wneud y defnydd gorau o ddata / gwybodaeth i wella gwasanaethau.

Yng nghyd-destun maes System Rheoli Iechyd, Diogelwch a Llesiant a bod y system yn aneffeithiol (sgôr risg 15), nodwyd mai cyfeiriad at system weithdrefnol oedd yma ac nid system dechnegol a bod y sgôr wedi ei osod ar y tebygolrwydd y gall rhywbeth fynd o'i le.

PENDERFYNWYD:

- **Derbyn y Datganiad Llywodraethu Blynyddol (drafft)**
- **Derbyn Cynllun Gweithredu'r Datganiad Llywodraethu Blynyddol (drafft)**
- **Cymeradwyo'r Datganiad, ac argymhell fod Arweinydd y Cyngor a'r Prif Weithredwr yn ei arwyddo**

Nodyn:

- Cywiro sgôr cyfredol Risg Cyllid o 20 i 15 yn yr adroddiad Cymraeg, pwynt 4.2
- Bod cyd-destun risg 'diwylliant' yn cyfeirio at egwyddorion sylfaenol Ffordd Gwynedd
- Cais am fwy o wybodaeth i sicrhau bod trefniadau mewn lle i wella gwasanaethau
- Cais i'r adroddiad Cyfraddau Casglu Treth Cyngor amlygu premiwm tai

7. DATGANIAD O GYFRIFON 2024/2025 (AMODOL AR ARCHWILIAD)

Eglurodd y Pennaeth Cyllid Cynorthwyol - Cyfrifeg a Phensiynau bod y cyfrifon wedi eu cwblhau a'u rhyddhau i'w harchwilio gan Archwilio Cymru, archwilwyr allanol y Cyngor, ers canol Mehefin. Nodwyd bod estyniad eto eleni yn yr amserlen statudol ar gyfer archwilio'r cyfrifon, gyda'r bwriad o gwblhau'r archwiliad a chymeradwyo'r cyfrifon ym Mhwyllgor Tachwedd 13eg 2025.

Adroddwyd ar gynnwys yr adroddiad gan egluro bod chwe set o gyfrifon ar gyfer 2023/24, yn cael eu cwblhau

1. Cyngor Gwynedd
2. Cronfa Bensiwn Gwynedd
3. GwE (cydbwyllgor sylweddol ei faint ac felly Datganiadau Llawn wedi eu paratoi)
4. Bwrdd Uchelgais Gogledd Cymru (cydbwyllgor sylweddol ei faint ac felly Datganiadau Llawn wedi eu paratoi)
5. Harbyrau Gwynedd a
6. Cydbwyllgor Corfforedig y Gogledd

Atgoffwyd yr Aelodau bod sefyllfa ariannol diwedd flwyddyn ar gyfer 2024/25 wedi ei gyflwyno i'r Pwyllgor ar y 21ain o Fai ar ffurf alldro syml, ond bod y Datganiad o'r Cyfrifon, sydd i bwrpas allanol a llywodraethu, yn gorfod cael ei gwblhau ar ffurf safonol CIPFA. Ymddengys bellach yn ddogfen hirfaith a thechnegol gymhleth.

Cyfeiriwyd at yr Adroddiad Naratif oedd yn rhoi gwybodaeth am y Cyfrifon ac am weledigaeth a blaenoriaethau Gwynedd, y Strategaeth Ariannol a'r mesuryddion perfformiad ariannol. Arweiniwyd yr Aelodau drwy'r adroddiad gan fanylu ar rai o'r elfennau:

- Crynodeb o wariant cyfalaf. Bu gwariant o £85 miliwn yn ystod y flwyddyn o gymharu gyda £57 miliwn yn y flwyddyn flaenorol.
- Bod y prif ddatganiadau ariannol yn cynnwys Datganiad Incwm a Gwariant, Mantolen, Llif arian ayyb

- Datganiad Symudiad mewn Reserfau sydd yn ddatganiad pwysig ac yn crynhoi sefyllfa ariannol y Cyngor. Amlygwyd bod balansau cyffredinol y Cyngor yn £7.9 miliwn ar ddiwedd Mawrth 2025, sef yr un lefel â Mawrth 2024 a Mawrth 2023.
- Bod Reserfau yn amlygu cynnydd yn y cronfeydd £102 miliwn ar ddiwedd Mawrth 2024 i £111 miliwn erbyn diwedd Mawrth 2025
- Balansau Ysgolion lle gwelir lleihad cyson ym malansau ysgolion sydd wedi disgyn o £12 miliwn ar ddiwedd Mawrth 2023, i £8.5 miliwn erbyn diwedd Mawrth 2024 a £8 miliwn erbyn diwedd 2025 sydd bellach yn ddarlun sy'n agosach at lefel y balansau cyn Covid. Eglurwyd bod hyn yn ddarlun cyffredinol sydd yn cael ei weld yng Nghymru gan fod y balansau ysgolion wedi bod yn uchel yn dilyn nifer o grantiau yn sgil Covid.
- Reserfau a Glustnodwyd sy'n cynnwys dadansoddiad o'r £111 miliwn o gronfeydd wrth gefn – reserfau cyfalaf, cronfa Trawsfurfio / Cynllun y Cyngor, cronfa cefnogi'r strategaeth ariannol a chronfa Premiwm Treth y Cyngor
- Cyfeiriwyd at Nodyn 15 – Eiddo, Offer a Chyfarpar sydd yn cyflwyno dadansoddiad fesul categori tir ac adeiladau, cerbydau, offer a chyfarpar ayyb. Ymrwymadau Cyfalaf sydd yn cynnwys cynlluniau Gerddi Traphont Abermaw, a gwaith cyfalaf ar Ysgol Ein Harglwyddes, Bangor ac Ysgol Bontnewydd a Thywyn. Hefyd, Datblygiad yng Nghoed Mawr Bangor.
- Nodyn 22 Darpariaethau sydd yn berthnasol i Safleoedd Gwastraff a hawliadau yswiriant a Nodyn 32 manylion am Incwm Grant sydd wedi ei dderbyn (dros £207 miliwn yn 2024/25 i'w gymharu gyda £145 miliwn yn 2023/24).
- Nodyn 36 - manylion Pecynnau Terfynu Gwaith y ddwy flynedd ddiwethaf.
- Nodyn 43 - manylion am Weithrediadau ar y Cyd a Chydbwyllgorau mae Cyngor Gwynedd yn rhan ohonynt
- Atodiad B - Cronfa Degwm ac Ymddiriedolaeth FMG Morgan

Diolchwyd am yr adroddiad a canmolwyd yr Adran am gwblhau'r cyfrifon yn amserol a thaclus

Yn ystod y drafodaeth, codwyd y materion canlynol:

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â chrynodeb gwariant cyfalaf a'r ffaith bod gwariant Gwasanaethau Corfforaethol yn £0 yn 2023/24 ond yn £87,000 yn 2024/25, nodwyd mai gwariant cyfalaf oedd yma ac nid gwariant refeniw ac fod natur y Gwasanaethau Corfforaethol yn golygu fod rhai blynyddoedd yn mynd heibio heb wariant cyfalaf.

Mewn ymateb i sylw bod pecynnau ymadael wedi cynyddu yn sylweddol, nodwyd fod y niferoedd yn uwch yn 2024/25 oherwydd ad-drefnu mewn rhai gwasanaethau.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â cheisio gwneud mwy gyda Chronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan, nodwyd bod amodau'r gronfa yn gyfyng iawn - gwariant ar faes penodol mewn ardal benodol. Cytunwyd mai buddiol fyddai rhannu gwybodaeth am y gronfa erbyn y cyfarfod nesaf.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â chasglu trethi a bod y lwfans amhariad ar gyfer diffyg casgliad yn £822,000, nodwyd y gwybodaeth bellach yn cael ei gyflwyno mewn adroddiad 'Cyfraddau Casglu Treth Cyngor' i gyfarfod y Pwyllgor ym mis Tachwedd.

PENDERFYNWYD

Derbyn a nodi Datganiad o Gyfrifon y Cyngor (yn amodol ar archwiliad) am 2024/25

Nodyn:

Cais am fwy o wybodaeth am Gronfa Ymddiriedolaeth FMG Morgan

8. ADRODDIAD BLYNYDDOL Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO 2024/25

Cyflwynwyd adroddiad gan Gadeirydd y Pwyllgor mewn ymateb i ganllawiau CIPFA sydd yn nodi, 'y dylai'r pwyllgor baratoi adroddiad blynyddol sy'n rhoi sicrwydd i bawb sy'n gyfrifol am lywodraethu ei fod yn cyflawni ei bwrpas ac yn gallu dangos effaith'. Roedd yr adroddiad yn cwmpasu gwaith y Pwyllgor dros 2024/25 ac yn amlygu sut mae'r Pwyllgor wedi cyflawni ei ddyletswyddau statudol ac ychwanegu gwerth i drefniadau llywodraethu Cyngor Gwynedd.

Diolchwyd am yr adroddiad

Yn ystod y drafodaeth, codwyd y materion canlynol:

- Braf oedd gweld bod seddi gwag Aelodau Lleyg wedi cael eu llenwi
- Awgrym cynnal cyfarfod wyneb yn wyneb yn y dyfodol fyddai'n rhoi cyfle i'r aelodau ddod i adnabod ei gilydd yn well - diwrnod hyfforddiant efallai
- Awgrym i'r aelodau lleyg gyflwyno eu hunain yn y cyfarfod nesaf – cyflwyniad byr i'w cefndir
- Bod cyfraniad a phresenoldeb yr Aelodau yn dda iawn
- Awgrym i ddileu sylwadau gosod cyllideb 2025/26 – er yn amlygu trafodaeth mewn cyfarfod, ystyriwyd y byddant efallai yn creu dryswch yng nghyd-destun yr adroddiad yma.

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad a chymeradwyo'r Adroddiad Blynyddol

Nodyn: Gosod Cyllideb. Dileu pwyntiau bwled pwynt 28 cyn cyflwyno adroddiad terfynol i'r Cyngor Llawn, Hydref 2il 2025

9. RHEOLAETH TRYSORLYS 2024/25

Cyflwynwyd adroddiad gan y Rheolwr Buddsoddi yn adrodd ar wir ganlyniadau rheolaeth trysorlys y Cyngor 2024/25, yn erbyn y strategaeth a gymeradwywyd gan y Cyngor Llawn 7fedd o Fawrth 2025. Adroddwyd bod y flwyddyn wedi bod yn flwyddyn brysur a llewyrchus iawn i weithgaredd rheolaeth trysorlys y Cyngor wrth i'r gweithgaredd aros o fewn y cyfyngiadau a osodwyd. Cadarnhawyd nad oedd unrhyw fethiant i ad-dalu gan y sefydliadau roedd y Cyngor wedi buddsoddi arian gyda nhw.

Adroddwyd bod £2.5m o log wedi ei dderbyn ar fuddsoddiadau sydd yn is na'r £2.7m a oedd yn y gyllideb a hynny oherwydd bod cyfradd Banc Lloegr wedi lleihau o 5.25% i 4.5% yn ystod y flwyddyn.

Ar y 31 Mawrth 2025 roedd y Cyngor mewn sefyllfa gref iawn gyda buddsoddiadau net a hynny oherwydd lefel uchel o fuddsoddiadau a chyfalaf gweithredol. Roedd hyn yn cynnwys arian y Bwrdd Uchelgais a'r Gronfa Bensiwn. Ategwyd bod y gweithgaredd benthyca wedi bod yn ddistaw iawn yn y flwyddyn gyda dim ond ad-daliadau benthyg wedi digwydd.

Adroddwyd, yng nghyd-destun gweithgareddau buddsoddi, bod y Cyngor wedi parhau i fuddsoddi gyda Banciau a Chymdeithasau Adeiladu, Awdurdodau Lleol, Cronfeydd Marchnad Arian, Swyddfa Rheoli Dyledion a Chronfeydd wedi'i pwlio, sydd yn gyson gyda'r math o fuddsoddiadau sydd wedi eu gwneud ers nifer o flynyddoedd bellach. Nodwyd bod y cronfeydd wedi'i pwlio yn fuddsoddiadau tymor canolig/ tymor hir sydd yn dod a lefel incwm da iawn, a gyda lefelau arian y Cyngor yn iach.

Yng nghyd-destun adroddiad cydymffurfriad a dangosyddion adroddwyd bod yr holl weithgareddau wedi cydymffurfio'n llawn gyda chod ymarfer CIPFA a strategaeth rheolaeth trysorlys y Cyngor - hyn yn newyddion da, ac yn dangos bod rheolaeth gadarn dros yr arian.

Diolchwyd am yr adroddiad

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad a nodi'r wybodaeth

10. ADRODDIADAU ARCHWILIO CYMRU - DIWEDDARIAD CH1

Croesawyd Carwyn Rees, Lora Gwawr a Sioned Owen o Swyddfa Archwilio Cymru i'r cyfarfod i gyflwyno'r adroddiad

Cyflwynwyd diweddariad chwarterol (hyd at 30 Mehefin 2025) o raglen waith ac amserlen Archwilio Cymru. Trafodwyd y gwaith archwilio ariannol a'r gwaith archwilio perfformiad lleol gan amlygu y byddai'r Adroddiad Blynyddol i'w gyhoeddi diwedd Rhagfyr 2025.

Diolchwyd am yr adroddiad

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â sut roedd Archwilio Cymru yn blaenoriaethu eu gwaith, nodwyd eu bod yn cwblhau'r gwaith ar gyfer Archwilydd Cyffredinol Cymru gan sicrhau bod gan y Cyngorau drefniadau yn eu lle i ddarparu gwasanethau sydd yn cynnig gwerth am arian.

ADRODDIAD RHEOLAETH STRATEGOL AR FALANSAU A CHRONFEYDD WRTH GEFN

Cyflwynwyd adroddiad ac argymhelliad archwiliad a gwblhawyd ar sut mae'r Cyngor yn rheoli cronfeydd wrth gefn gan ganolbwyntio ar drefniadau llywodraethu, rheoli risg, adrodd ariannol a sut mae'r cronfeydd hyn yn cael eu defnyddio'n strategol a chefnogi sefydlogrwydd hirdymor.

Cwblhawyd y gwaith yn ystod mis Mai a Mehefin 2025 gan fanylu ar ffigyrau diwedd blwyddyn 2024/25. Diolchwyd i'r swyddogion am eu cefnogaeth gyda'r archwiliad a hynny mewn amser prysur yn cau'r cyfrifon.

Daethpwyd i'r canlyniad bod cronfeydd y Cyngor mewn lle iach a bod sicrwydd bod trefniadau yn eu lle i gael y budd gorau. Cyfeiriwyd at yr un argymhelliad a wnaethpwyd a hynny i gryfhau'r trefniadau presennol drwy fabwysiadu Strategaeth Cronfeydd Wrth Gefn.

Mewn ymateb i'r archwiliad nododd y Pennaeth Cyllid, bod ymateb rheolwyr wedi ei gwblhau yn dilyn trafodaethau mewnol a gydag Archwilio Cymru. Cytunodd gyda'r un argymhelliad

Diolchwyd am yr adroddiad. Nodwyd bod y cronfeydd wrth gefn wedi bod yn gymorth mawr dros y blynyddoedd diwethaf. Cytunwyd bod angen gosod cyfeiriad drwy fabwysiadu strategaeth i sicrhau bod defnydd yr arian wrth gefn yn glir.

PENDERFYNWYD

- **Derbyn Rhaglen Waith Archwilio Cymru Chwarter 1**
- **Derbyn Adroddiad Archwilio Cymru – Rheolaeth Strategol ar Falansau a Chronfeydd wrth gefn**

11. ADRODDIAD BLYNYDDOL CWYNION A GWELLA GWASANAETH

Cyflwynwyd adroddiad gan Pennaeth yr Adran Gwasanaethau Corfforaethol yn cyflwyno sylwadau Ombwdsman Cymru ar drefniadau a pherfformiad y Cyngor yng nghyswllt ymdrin â chwynion a gwella gwasanaethau yn ystod 2024/25 gan amlygu llwyddiannau, sialensiau a datblygiadau. Atgoffwyd yr Aelodau bod gofyn statudol ar y Pwyllgor i sicrhau bod gan y Cyngor drefniadau effeithiol ar gyfer ymdrin â chwynion. Ategwyd, ni fu unrhyw newid yn y drefn na'r Polisi Pryderon a Chwynion yn ystod 2024/2025 ac felly bod cynnwys llythyr yr Ombwdsman yn seiliedig ar y Polisi a fabwysiadwyd gan y Cyngor yn 2021.

Yn ogystal, nodwyd bod yr adroddiad, mewn ymateb i gais gan y Pwyllgor, yn cynnwys mwy o wybodaeth am y drefn **gwynion corfforaethol** sydd yn eithrio cwynion ym maes Gofal, Addysg, Cyflogaeth a Byw'n Iach. Tynnwyd sylw bod cynllun Gofal Cwsmer newydd wedi ei fabwysiadu ddechrau Haf 2025 fel rhan o waith Cynllun Ffordd Gwynedd a hynny wedi proses ymgynghorol drwyadl. Bydd y gwaith o hyfforddi a chodi ymwybyddiaeth o'r Cynllun Gofal Cwsmer newydd nid yn unig yn ffordd o atgoffa swyddogion am y drefn gwynion ar draws y Cyngor, ond yn gwella'r gwasanaeth i drigolion a lleihau'r nifer o gwynion.

Adroddwyd mai nod y drefn yw gwneud cyflwyno cwyn mor hawdd a phosib gan sicrhau trefn dryloyw, agored a hwylus. Bydd cam un yn gam anffurfiol fydd yn cael ei ddatrys yn syth, a cham 2 yn gam ffurfiol lle bydd trefn ac amser penodol i'r ymateb. Ategwyd bod derbyn cwynion yn fodd o ddysgu gwersi gyda swyddog yn casgu'r holl wybodaeth ac yn cydweithio gyda'r gwasanethau priodol gyda'r bwriad o geisio gwelliant parhaus. Bydd adroddiad ar berfformiad y gwasanethau hyn yn cael ei gyflwyno i'r Cabinet ddwy waith y flwyddyn.

Diolchwyd am yr adroddiad a chanmolwyd y gwasanaeth am eu cydymffurfiaeth â gofynion y Ddeddf. Ystyriwyd bod y sefyllfa yn un boddhaol iawn

Yn ystod y drafodaeth, codwyd y materion canlynol:

- A yw cwynion am dai cymdeithasol yn rhan o'r broses yma?
- Mai pwysig yw dysgu gwersi o'r drefn cwynion
- Bod cwynion yn arwain at ddysgu a datrys problemau
- Bod yr adroddiad yn un positif - diolch i'r tîm casglu gwybodaeth
- Y wybodaeth yn rhoi gwell dealltwriaeth o'r maes i'r Pwyllgor

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn ag ystyr 'cyfradd ymyrraeth', nodwyd mai cyfeiriad at gwynion lle'r oedd ymyrraeth gan yr Ombwdsman oedd yma, oedd yn cynnwys archwiliadau pellach.

Mewn ymateb i gwestiwn ynglŷn â chyfradd cwynion maes Cynllunio (28% sydd llawer uwch na'r gwasanethau eraill) a pha wersi oedd yn cael eu dysgu yma?, nodwyd mai dyma'r cwynion oedd yn cyrraedd yr Ombwdsman. Derbyniwyd bod y gwasanaeth cynllunio yn derbyn nifer uchel o gwynion sydd efallai yn amlygu rhesymeg nad yw'r achwynnydd yn fodlon gyda'r ymateb / penderfyniad. Mewn ymateb i gwestiwn ategol ynglŷn ag arafwch y drefn ynteu diffyg adnoddau, nodwyd bod amrediad gwahanol o resymau i'r cwynion hyn. Ategwyd y bydd y wybodaeth am wasanaethau penodol yn cael ei gyflwyno mewn adroddiad i'r Cabinet.

Mewn ymateb i sylw bod nifer y cwynion wedi cynyddu yn ystod 2024/25, nodwyd bod hyn yn gyffredinol a'r draws yr Awdurdodau Lleol gyda chynnydd mewn cwynion i'r Ombwdsman ond gostyngiad yn nifer y cwynion mewnol.

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad a nodi'r wybodaeth

Nodyn: Gwirio os yw cwynion tai cymdeithasol yn rhan o'r broses cwynion

12. ADOLYGIAD O'R CYNLLUN DIRPRWYO

Cyflwynwyd adroddiad gan y Swyddog Monitro yn amlygu'r angen i ddiwygio'r Cynllun Dirprwyo oherwydd newidiadau sylweddol mewn gwerth eiddo a natur trafodaethau tir Cyngor Gwynedd. Ystyriwyd bod y ddarpariaeth bresennol hefyd wedi dyddio yn sylweddol a bod hwn yn gyfle i finiogi ystyr rhai agweddau cymhleth o'r maes.

Tynnwyd sylw at y bwriad o hwyluso proses o gaffael neu waredu tiroedd neu adeiladau ac at amodau a chyfyngiadau ar weithredu pwerau dirprwyedig.

Diolchwyd am yr adroddiad

PENDERFYNWYD

Derbyn yr adroddiad yn cefnogi diwygiadau arfaethedig i'r Cynllun Dirprwyo i Swyddogion ynglŷn â chaffael gwaredu eiddo ac argymell i'r Cyngor Llawn i gymeradwyo'r newidiadau.

13. BLAEN RAGLEN Y PWYLLGOR LLYWODRAETHU AC ARCHWILIO

Cyflwynwyd blaen raglen o eitemau ar gyfer cyfarfodydd y Pwyllgor hyd Medi 2026.

PENDERFYNWYD:

Derbyn y rhaglen waith ar gyfer Hydref 2025 – Medi 2026

Dechreuodd y cyfarfod am 10.00 a daeth i ben am 12:25

CADEIRYDD